

Woltjer

sociaal-democraat tegen een liberale minister! Zowel inkomensondersteuning als productieregulering moet als tijdelijke corrigerende mechanismen worden gezien en niet als permanente.

3. Het verder openstellen van internationale markten door bijvoorbeeld vermindering van de invoerrechten en het afschaffen van exportrestituties is noodzakelijk om aan de voedselzekerheid op mondiaal niveau mee te werken.

4. Door de verdere ontwikkeling van het systeem van cross compliance kan en moet de Europese Unie een bijdrage leveren aan de inrichting van het landelijk gebied, de ontwikkeling van natuur en milieu en het tegengaan van de verwoestijning. Daarbij zou de EU met erkenning van een gemeenschappelijk belang zich zoveel mogelijk moeten beperken tot het scheppen van de wettelijke kaders en mededingingsregels. Door de cofinanciering te beperken tot de armere toetredende lidstaten en voor bijvoorbeeld grensoverschrijdende projecten als een Europese ecologische hoofdstructuur, zou aan dit gemeenschappelijk belang ook een financiële onderbouwing kunnen worden gegeven.

5. De PvdA is van mening dat de Europese landbouwuitgaven daadwerkelijk naar beneden moeten en dat alleen dan, wanneer de raad tot verdere hervormingen besluit – waarbij wij de commissievoorstellen als minimaal noodzakelijk beschouwen – de Nederlandse regering kan instemmen met het nog tijdelijk handhaven van haar landbouwrichtsnoer op het huidige niveau, zoals dat door de commissie wordt voorgesteld. Ik krijg hierop graag een reactie van de minister.

De heer **Ter Veer** (D66): Voorzitter! Het zou aardig zijn als op dit moment in het stenogram wordt opgenomen, dat ik in heel grote lijnen – afgezien wat betreft de zuivel – het betoog van de heer Woltjer ondersteun en daardoor in mijn termijn ook niet lang op dit onderdeel zal ingaan. De gedachten van de heer Woltjer spreken mij aan.

De heer **Woltjer** (PvdA): Ik krijg applaus!

Voorzitter! Het is van groot belang dat we de verstarring van de landbouw en de daarmee gepaard gaande kostenstijgingen terugdrin-

gen. Productiequota, landelijke referentiehoeveelheden, leveringsrechten enz. zijn instrumenten die tijdelijke marktverstoring onzes inziens kunnen helpen oplossen en als zodanig ook zeer nuttig zijn maar op termijn spanningen tussen de lidstaten met zich kunnen brengen, de bedrijfsvoering verstarren en zeker bij de verhandelbaarheid de productiekosten voor de landbouwers drastisch verhogen. Aan dit laatste kan de regering nu al paal en perk stellen door bijvoorbeeld het melkleasen en de versnelde afschrijving in Nederland aan banden te leggen. Is de minister hiertoe bereid? Mijn fractie overweegt hierover in tweede termijn een uitspraak van de Kamer te vragen.

Verder wil ik ervoor pleiten om met het nationale beleid nog meer in te spelen op de te verwachten beleidsveranderingen in de EU. Te veel nog wordt een afwachtende en soms zelfs remmende houding aangenomen, omdat de mogelijke negatieve effecten en de onzekerheid over de toekomst angst inboezemen. Bij een bezoek van de vaste commissie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aan Avébé bleek dit nog weer eens overduidelijk. Wij vragen de minister om zodra de meer uitgewerkte voorstellen van de Europese Commissie bekend zijn een analyse van de effecten ervan voor zowel de korte als de lange termijn voor de Nederlandse landbouw te maken en, zo mogelijk in samenwerking met de landbouworganisaties, opties tot nationale structuraanpassingen te ontwikkelen en aan de Kamer voor te leggen. Daarmee willen wij bereiken, dat die discussies vooraf worden gevoerd in plaats van reparerend achteraf te moeten optreden.

De Nederlandse landbouw is onzes inziens zeker in staat uit het dal te klimmen. Daarmee mag zij van ons in de toekomst de nodige steun verwachten, zeker waar de landbouw er steeds meer zelf blijk van geeft zich bewust te zijn van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en ook zelf kiest voor een duurzame landbouw. Deze minister heeft in deze kabinetsperiode veel op de rails gezet en vastgeroeste structuren weten open te breken. Nu het Europees landbouwbeleid nog, want dat is ondanks het Nederlandse voorzitterschap toch te veel bij het oude gebleven.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 13.10 uur tot 14.00 geschorst.

Voorzitter: Bukman

□

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op de lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik deel nog aan de Kamer mee dat er een briefje is rondgegaan naar alle fracties, met de mededeling dat de stemmingen morgen zullen plaatsvinden om 12.00 uur 's middags, met onderbreking van de agenda. Er was geen andere mogelijkheid.

Ik stel voor, hedenavond zo nodig na 23.00 uur door te vergaderen, maar niet langer dan tot uiterlijk 0.15 uur, zodat wij niet de nacht induiken.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (XIV) voor het jaar 1998 (25600-XIV);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Landbouw-Egalisatiefonds, Afdeling A, voor het jaar 1998 (25600-B).**

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Mevrouw **Vos** (GroenLinks): Voorzitter! Met minister Van Aartsen hebben wij voor het eerst sinds vele jaren een man van buiten als landbouwminister, geen boerenvoorman van CDA-huize maar een